

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Обговорено і затверджено
на засіданні кафедри
історії України
Протокол № 7 від 20 лютого 2020 року
Завідувач кафедри _____ Чорний О.В.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КДПУ імені Володимира Винниченка
від « 23 » березня 2020 року № 43-ун
Голова приймальної комісії
Ректор _____ О.А. Семенюк

Розроблено
Головою предметної екзаменаційної комісії
та комісії для проведення співбесід з
історії України

_____ Житковим О.А.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

з історії України

для осіб, які вступають на I курс

денної/заочної форми навчання

на основі повної загальної середньої освіти

для здобуття освітнього ступеня «**Бакалавр**»

зі спеціальностей: 012 Дошкільна освіта; 013 Початкова освіта;

014.01 Середня освіта (Українська мова і література);

014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська);

014.02 Середня освіта (Мова і література (німецька); 014.03 Середня освіта (Історія);

014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво);

014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво);

016 Спеціальна освіта; 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація;

024 Хореографія; 035.04 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно);

035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика); 052 Політологія; 053 Психологія;

061 Журналістика; 081 Право; 112 Статистика; 231 Соціальна робота.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний іспит – форма вступного випробування, яка передбачає перевірку рівня знань, умінь та навичок вступника з конкурсного предмету, результати якого зараховуються до конкурсного бала вступника, або вступник допускається до участі в конкурсному відборі або до інших конкурсних випробувань..

Метою вступного іспиту з історії України є відбір абітурієнтів та виявлення у кожного з претендентів достатнього рівня підготовки з історії України, на базі якого можлива самостійна робота у ЗВО.

Програма вступного іспиту з історії України відповідає змістові програми зовнішнього незалежного оцінювання 2019 року. Програми ЗНО на 2020 рік затверджені Наказом Міністерством освіти і науки України від 26.06.2018 р. № 696“Про затвердження програм зовнішнього незалежного оцінювання осіб, які бажають здобути вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти”.

Відповідно до програми **абітурієнт повинен знати:**

- означення основних історичних понять, законів і процесів суспільного розвитку;
- історичні факти і події історії України від найдавніших часів до XXI століття;
- внесок визначних історичних особистостей у розвиток суспільних процесів; становлення і розвиток національної державності.

Абітурієнт повинен уміти:

- порівнювати, пояснювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб, спираючись на здобуті знання, на основі альтернативних поглядів на проблеми;
- зіставляти історичні події, процеси за періодами (епохами), орієнтуватись у науковій періодизації історії України;
- розглядати суспільні явища в розвитку і конкретно-історичних умовах;
- вміти працювати з усіма доступними джерелами знань, самостійно добувати історичну інформацію;
- аргументовано, на основі історичних фактів обстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, толерантно ставитися до протилежних думок, виявляти розбіжності в позиціях, критично ставитись до тенденційної інформації.

Форма проведення вступного іспиту – письмове виконання **тестових завдань**.

Структура екзаменаційного білету: Кожен абітурієнт отримує варіант тестових комплексних завдань, який містить **9 завдань** з історії України трьох рівнів складності.

Рівень III передбачає повне розкриття теоретичного питання, аргументацію основних положень, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, подій формулювання власного судження, аргументацію висновків.

Рівень II містить завдання, метою яких є виявлення знань, умінь і навичок випускників в частині складання порівняльних таблиць, структурно-логічних схем, тезисного плану відповіді, хронологізації та синхронізації історичних подій, тощо.

Рівень I включає тестові завдання репродуктивного рівня, які передбачають вибір правильної відповіді з кількох запропонованих варіантів.

Відповідь на кожне питання оцінюється визначеною кількістю балів в залежності від їх складності.

Структура екзаменаційної оцінки. Екзаменаційна оцінка формується на основі **200-бальної накопичувальної системи**.

Кількість балів за виконання завдань білету:

- два питання III рівня – 0-60 балів (120 балів)
- два питання II рівня – 0-30 балів (60 балів)
- п'ять питань I рівня – 0-4 бали (20 балів)

Мінімальна позитивна оцінка фахового вступного випробування складає **101 бал**.

Час, який відводиться на виконання тестових завдань – 2 астрономічних години.

2. ПРОГРАМА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Вступ до історії України

Історія як наука. Загальна періодизація. Джерела з історії України.

Стародавня історія України.

Первісні люди. Виникнення скотарства, землеробства й ремісництва. Матріархальні общини й утворення племен. Племена трипільської культури. Освоєння металів. Господарські заняття. Домобудівництво. Побут і вірування. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави. Розселення та заняття східних слов'ян. Виникнення протодержавних об'єднань у слов'ян. Антський союз. Держава Аскольда і Дира. Культура та вірування східних слов'ян.

Київська Русь

Передумови утворення держави на Русі. Зростання ролі Києва. Соціально-економічний та політичний розвиток Київської держави. Військові походи Святослава. Запровадження християнства на Русі. Володимир Великий. Піднесення Київської держави за правління Ярослава Мудрого. Міжусобиці. Володимир Мономах. Культура Київської Русі. Історичне значення Київської Русі.

Політична роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинська держава в XII – XIV ст.

Причини феодальної роздробленості. Київська, Переяславська й Чернігівська землі: територія і кордони. Виникнення Галицько-Волинського князівства, його соціально-економічний і політичний розвиток. Данило Галицький. Культурні досягнення князівства. Історичне значення Галицько-Волинського князівства. Навала орд хана Батия на Південно-Західну Русь. Героїчна оборона Києва. Русь в складі Золотої Орди. Визвольна боротьба українського народу проти поневолювачів.

Українські землі у складі іноземних держав у XIV– XVI ст.

Розчленування України й входження її земель до складу Литви, Польщі та інших сусідніх держав (Волинь, Чернігово-Сіверщина, Поділля, Київщина, Переяславщина). Боротьба Польщі, Угорщини й Литви за Галичину й Волинь. Включення Буковини до складу Молдовського князівства. Закарпаття під владою Угорщини.

Литовсько-Руське князівство. Кревська унія 1385 р. Захоплення Польщею Галичини. Поява терміна “Україна”, його значення. Становлення української народності. Боротьба із Золотою Ордою. Битва на Синіх Водах і на р. Ворсклі. Грюнвальдська битва, її значення. Захоплення Польщею Західного Поділля. Ліквідація удільних князівств. Утвердження Туреччини і Кримського ханства на Півдні України. Захоплення Московською державою Чернігово-Сіверської землі. Соціально-економічні відносини на українських землях. Литовські статuti. Міста і Магдебурзьке право. Закріпачення селян. Захоплення Польщею Київщини, Волині, Брацлавщини. Люблінська унія 1569 р. Національне гноблення. Берестейська церковна унія 1596 р. та її значення. Петро Могила.

Виникнення українського козацтва. Козацько-селянський рух в Україні в кінці XVI – першій половині XVII століття.

Колонізація Подніпров'я й Запоріжжя. Джерела та причини виникнення українського козацтва. Українське козацтво у другій половині XV – XVI ст. Козацька символіка. Територія, чисельність, заняття, побут, звичаї. Виникнення Запорізької Січі, устрій, військо мистецтво. Байда Вишневецький. Реєстрове козацьке військо. Роль українського козацтва у боротьбі українського народу проти агресії Туреччини і Кримського ханства. Гетьман П. Сагайдачний. Хотинська війна. Наростання соціального протесту після унії 1569 р. Форми соціального протесту. Початок опришківства. Козацько-селянські повстання під проводом К. Косинського, С. Наливайка. Народні рухи 20 – 30-х років. Тарас Федорович

(Трясило). Яків Острянин. Придушення повстань.

Розвиток культури України в литовсько-польську добу

Братства і їх роль у розвитку української культури. Книгодрукування. Літописи. Усна народна творчість. Освіта. Острозька і Львівська школи. Братські школи. Києво-Могилянська колегія. Театр. Архітектура. Побут, звичаї українського народу. Видатні представники української культури.

Національно-визвольна війна українського народу 1648 – 1657 рр.

Причини, характер і рушійні сили визвольної війни. Богдан Хмельницький. Початок війни. Перші перемоги на Жовтих Водах, під Корсунем. Розгром польсько-шляхетських військ під Пилявцями. Народні герої М.Кривоніс, І.Богун, Д.Нечай. Зборівська битва. Битва під Берестечком 1651 р. Події 1652 – 1653 рр.

Формування української державності в ході визвольної війни

Зборівська угода 1649 р. Формування території Війська Запорізького. Органи влади й управління. Роль гетьмана. Козацька рада. Генеральна старшина. Генеральна військова канцелярія. Зносини із сусідніми державами. Міжнародне визнання.

Переяславська угода 1654 р. та її наслідки для України

Відносини між Гетьманщиною та Московською державою. Переяславська рада 1654 р. і укладення українсько-московської міждержавної угоди. Березневі статті 1654 р. та ставлення до них різних суспільних верств і церкви в Україні. Політичне становище України після Переяславської ради. Продовження війни з Польщею. Союз із Швецією. Загострення стосунків із Москвою після Віленського перемир'я 1656 р. Смерть Богдана Хмельницького.

Соціально-економічне і політичне становище України в другій половині XVII ст.

Розвиток подій в Україні після смерті Богдана Хмельницького. Боротьба старшинських угруповань за владу в Україні. І.Виговський. Гадяцький договір. Андрусівський договір. Розчленування українських земель. Епоха “Руїни великої” в Україні. П. Дорошенко. І. Самойлович. “Вічний мир” Росії з Польщею. Остаточний поділ України на Лівобережну і Правобережну. Стан економічного розвитку. Органи української державності. Ліквідація самостійності української православної церкви.

Становище на Правобережжі. Формування козацьких полків. Польсько-шляхетський режим у Галичині. Культурний розвиток України в II пол. XVII ст.

Українські землі у XVIII ст.

Економічний розвиток. Гетьманування І.Мазепи. Об'єднання українських територій. С. Палій. Північна війна та Україна. Наступ царизму на автономію України. Українсько-польські, українсько-шведські зв'язки. Невдача планів І.Мазепи. Зруйнування російськими військами Батурина та інших міст і сіл України. Полтавська битва. Зруйнування Запорізької Січі. І. Скоропадський. Українська еміграція. П. Орлик, його Конституція. П. Полуботок. Створення нової Запорізької Січі. Особливості соціально-економічного розвитку Правобережжя. Опришківський рух у Галичині. О. Довбуш. Розвиток сільського господарства. Юридичне оформлення кріпосного права на Лівобережній і Слобідській Україні. Розвиток промисловості. Торгівля. Міста. Централізаторська політика царського уряду. Остаточна ліквідація автономного устрою. Перша і друга Малоросійські колегії. К.Розумовський. Ліквідація гетьманства. Коліївщина 1768 р., її соціальне та політичне підґрунтя. М. Залізняк, І. Гонта. Рух опришків. Російсько-турецькі війни 1768 – 1774 рр. і 1787 – 1791 рр. Приєднання й початок колонізації Південної України. Заснування Херсона, Николаєва й Одеси. Поділи Польщі, доля українських земель. Друга Малоросійська колегія. П. Рум'янцев – генерал-губернатор Малоросії. Маніфест Катерини II про зруйнування Запорізької Січі. Доля козаків. Роздача царизмом запорізьких земель. Історичне значення Запорізької Січі. Кінець Гетьманщини, її місце в історії українського народу. Запровадження в Україні нового адміністративного поділу. Реакційна політика царизму. Русифікація. Заборона української мови в офіційних стосунках. Відтік української інтелігенції до Росії. Києво-Могилянська академія. Освіта. Книговидавнича справа. Наукові знання. Г. Сковорода. Літописи С. Величка, Г. Граб'янки, Самовидця. Архітектура. Музика. М. Березовський,

А. Ведель, Д. Бортнянський. Література. Живопис.

Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX століття.

Становлення капіталістичних відносин в Україні на початку XIX ст. Колонізаторська політика російського царизму в Південній Україні. Задунайська Січ. Переселення на Кубань. Кубанське козацьке військо. Система адміністративно-територіального управління на українських землях під владою Російської імперії. Адміністративно-територіальна структура “Королівства Галиції і Лодомерії”. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II, їх роль у розвитку національно-культурного життя Галичини і Буковини. Заходи українського дворянства щодо відновлення автономії України. В. Капніст, М. Лукашевич.

Поширення західноєвропейських революційних ідей в Україні після завершення війн із наполеонівською Францією. Організації декабристів в Україні. Товариство об’єднаних слов’ян. Повстання Чернігівського полку. Обмеженість поглядів декабристів на національні проблеми. Українська інтелігенція й формування національної свідомості. Поява масонства в Україні. Культурне відродження. Кирило-Мефодіївське товариство, його керівники та програмні документи. Репресії царизму проти кирило-мефодіївців. Роль товариства у національно-визвольному русі слов’ян. Т.Г. Шевченко.

Початок національного відродження в Галичині. “Руська трійця”. Події революції 1848 – 1849 рр. на західноукраїнських землях. Головна Руська Рада, її діяльність. Скасування кріпосного права. Українці в першому парламенті Австро-Угорщини. Перші українські газети. Консолідація українства Буковини та Закарпаття. Лук’ян Кобилиця.

Антиукраїнська політика царизму в галузі культури. Освіта і наука. Відкриття університетів у Харкові та Києві, ліцеїв і гімназій. Досягнення наук. М. Костомаров, М. Максимович, І. Срезневський, Т. Осиповський, М. Остроградський. І. Котляревський, Т. Шевченко – основоположники нової української літератури та літературної мови. Мистецтво. Зародження української опери. С. Гулак-Артемівський. Народне мистецтво. Розвиток культури на західноукраїнських землях. М. Левицький, І. Могильницький, О. Духнович та ін.

Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIX століття.

Посилення кріпосницького гніту протягом I пол. XIX ст. Нові явища в економіці. Посилення промислового розвитку. Антикріпосницька боротьба. Київська козаччина. Підготовка реформ про звільнення селян від кріпосної залежності. Скасування кріпосного права. Особливості селянської реформи в Україні. Земська, міська, судова, військова реформи, їх значення для подальшого соціально-економічного розвитку України.

Розвиток промисловості. Перетворення України на вугільно-металургійну базу Російської імперії. Залізниця. Міста. Торгівля. Розвиток товарного виробництва в сільському господарстві. “Цукрова революція”. Підприємці Терещенки, Симиренки. Товарне хліборобство. Розширення селянства. Формування пролетаріату. Зміни в класовій структурі населення. Економічний розвиток західноукраїнських земель у складі Австро-Угорщини. Переселенські рухи українців наприкінці XIX ст.

Національне гноблення українців у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Заборона української мови (Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р.). “Хлопомани”. Народовці та москвофіли. Культурно-освітнє товариство “Просвіта” у Львові. Активізація українського національного руху. Перший український журнал “Основа”. Громади. М. Драгоманов, його місце у поглибленні національної самосвідомості українців. “Братство тарасівців”, “Молода Україна”. Формування політичних партій.

Політика русифікації. Освіта і наука. Громадські наукові організації у Києві, Харкові, Одесі. Наукове товариство ім. Т.Шевченка у Львові. Розвиток природничих наук (І.Мечников, М. Гамалія, М. Бекетов та ін.). Література. Творчість І. Франка, П. Грабовського, П. Мирного. Становлення національного театру. М. Кропивницький, М.Старицький, І.Карпенко-Карий (Тобілевич). Перша українська професійна трупа:

М. Заньковецька, М. Садовський. Розвиток української музики (М.Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович) та образотворчого мистецтва (С. Васильківський, І. Рєпін, К. Трутовський, Сластьон).

Суспільно-політичний і національний рух в Україні на початку ХХ ст.

Розвиток українського національного руху. М.Міхновський. Земсько-ліберальна опозиція царизму. Ліберальна і демократична інтелігенція в українському національному русі. Створення українських національних партій: РУП, “Спілка”, УДП, УРП. Кооперативний рух. Діяльність загальноросійських політичних партій в Україні.

Причини і початок революції. Масові соціальні виступи. Збройні повстання. Піднесення національного руху. Діяльність громадських організацій, “Просвіти”. Виникнення масової української преси. Боротьба у Державній Думі за автономію України та українізацію освіти. Активізація національного руху в західноукраїнських землях.

Україна в умовах столипінського політичного режиму. Розгул шовінізму проти українського національного руху. Аграрна реформа в Україні. Зростання фермерського господарства. Піднесення промислового й сільськогосподарського виробництва. Визвольні змагання на західноукраїнських землях. Поширення ідеї незалежності України. Розширення переселенського руху. Життя й діяльність української діаспори.

Освіта. Розвиток природничих наук: С. Навашин, В. Липський, Л. Симиренко, Д. Заболотний, М. Курако, І. Пулюй. Діяльність Б. Грінченка. Перші узагальнені праці з історії України О. Єфименка і М. Аркаса. Діяльність М. Грушевського, Д. Багалія, Д. Яворницького, Ф. Вовка, В.Гнатюка. Література (І.Франко, Леся Українка, М. Коцюбинський, В. Винниченко та інші). Мистецтво. Перший український стаціонарний театр. Музика (М.Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович). Живопис.

Початок війни. Україна й українство в планах воюючих країн. Хід воєнних дій на території України в 1914 – 1916 рр. Господарська розруха. Окупація російськими військами територій Східної Галичини і Північної Буковини, антиукраїнська русифікаторська політика. Українські січові стрільці. Боротьба за автономію й самостійність України на фронті та в тилу.

Національно-визвольні змагання на території сучасної України 1917 – 1920 рр.

Лютнева демократична революція в Росії. Утворення Тимчасового уряду і його місцевих органів. Виникнення Центральної ради. Формування української державності. I-й Універсал Центральної ради – проголошення автономії України. Створення Генерального секретаріату. II-й Універсал. III-й Універсал. Проголошення Української Народної Республіки. Соціально-економічні перетворення. Поразка більшовиків на виборах до Установчих зборів. Прихід до влади більшовиків у Росії й становище в Україні. Повалення влади представників Тимчасового уряду, загострення боротьби за владу між УНР і більшовицьким режимом. Підготовка Радянської Росії до війни проти УНР.

I-й Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві. Ультиматум Раднаркому. Проголошення радянської влади в Україні. Перший уряд Радянської “УНР”. Початок загального наступу радянських військ проти УНР. IV-й Універсал Центральної ради. Проголошення незалежності УНР. М. Грушевський – перший президент УНР. Бій під Крутами. Захоплення Києва військами М. Муравйова. Політика більшовиків в Україні. Початок переговорів у Бресті між УНР і країнами Четверного союзу; умови договору. Падіння радянської влади в Україні. Останні дні Центральної ради.

Прихід австро-німецьких військ в Україну. Переверот 29 квітня. Гетьман П.Скоропадський. Внутрішня і зовнішня політика гетьманського уряду. Національно-культурна політика. Створення Української Академії Наук.

Падіння гетьманського режиму. Створення Директорії, її склад, внутрішня і зовнішня політика. С.Петлюра. Проголошення об'єднання ЗУНР і УНР. Злука (січень 1919 р.).

Початок неоголошеного наступу військ РСФРР на Україну. Розмежування у стані Директорії. Поразки військ Директорії. Перехід на сторону більшовиків отаманів Григор'єва і Махна. Захоплення більшовицькими військами Києва. Установлення радянського контролю

над більшою частиною України. Більшовицький режим. Масовий вивіз продовольства з України. Антибільшовицький опір в Україні. Вторгнення Добровольчої армії генерала Денікіна в Україну. Контрнаступ військ Директорії УНР і ЗУНР. Денікінський режим в Україні. Наступ військ радянської Росії й поразка денікінців. Відновлення радянської влади в Україні.

Політика РКП(б) щодо України у 1920 р. Більшовики й українські соціалістичні партії. Криза в КП(б)У. Вибори до Рад 1920 р. Політика “воєнного комунізму” в Україні. Всеукраїнське Червоний терор. Опір більшовицькому режимові. Перший зимовий похід армії УНР.

Причини і початок радянсько-польської війни. Розрахунки Директорії щодо керівництва Польщі. Варшавський договір УНР і Польщі, його зміст. Наступ польсько-українських військ. Контрнаступ радянських військ. Закінчення радянсько-польської війни і розрив Польщі з УНР. Ризький мир та його наслідки для України.

Розгром армії Врангеля. Штурм Криму. Червоний терор у Криму. Другий зимовий похід армії УНР. Падіння Директорії й згорання національно-визвольної боротьби.

Активізація визвольного руху на західноукраїнських землях після розпаду Австро-Угорської імперії. Повстання у Львові й проголошення ЗУНР. Початок польсько-української війни. Створення Української Галицької Армії (УГА). Організація держави. Об'єднання УНР і ЗУНР. Наступ польських військ. Міжнародна ізоляція ЗУНР. Чортківська офензива.

Загарбання Буковини і Хотинщини Румунією. Включення Закарпаття до складу Чехословаччини.

Утворення УСРР. Українська СРР у 20 – 30-і роки ХХ століття.

Соціально-економічне становище України на початку 1921 р. Розруха народного господарства у період “воєнного комунізму”. Крах спроби встановлення комуністичного виробництва та комуністичного розподілу. Політична криза початку 1921 р. Антирадянські повстання. Голод 1921 – 1922 рр. Запровадження нової економічної політики. Відбудова сільського господарства й промисловості. Кооперативний рух. Обмеженість НЕПу. Прискорення формування адміністративно-командної системи. Україна й утворення СРСР.

Політика більшовиків у галузі культури. “Курс на українізацію”. Розвиток освіти. Вища школа. Наука. Українська література 20-х років. Творчі організації. Образотворче мистецтво. Опір українізації з боку партапарату.

Зміни в політичному курсі керівництва СРСР 1927 р. і Україна. Курс на індустріалізацію. Перехід до форсування індустріалізації методами військово-комуністичного штурму. Досягнення і провали перших п'ятирічок. Зниження матеріального добробуту населення. Нормування розподілу продуктів харчування. Перекручення статистичної звітності про виконання п'ятирічок. Промисловість України напередодні другої світової війни.

Підміна кооперування колективізацією. Сталінська політика “розкуркулювання” селянства. Насильницьке залучення до колгоспів. Наслідки колективізації. Пограбування селян. Голод 1932 – 1933 рр., його трагічні наслідки. Політвідділи МТС. Колгоспи в системі командної економіки.

Особливості розвитку культури України в 30-ті роки. Ліквідація неписьменності дорослих. Стан шкільної освіти. Робітфаки. Вища школа. Масові репресії щодо спеціалістів, інтелігенції з боку адміністративно-командної системи. Згорання українізації. Політичні процеси. Умови розвитку науки. Трагічна доля діячів української літератури та мистецтва. Кіно, радіомовлення. Періодичні видання. Гоніння на церкву. Заборона УАПЦ. Нищення культурних пам'яток.

Адміністративний устрій України. Зміни в соціально-класовій структурі суспільства. Декларативний характер Конституції УРСР 1937 р. Інтеграція органів комуністичної партії у державні структури. Сталінщина та її провідники в Україні. Масовий терор 30-х років. Деформації морально-політичних стосунків у суспільстві та соціальна незахищеність людини.

Західноукраїнські землі в 1920 – 1939 рр.

Політичне й соціально-економічне становище. Статус західноукраїнських земель у 20 – 30-ті роки. Денаціоналізація українського населення. Стан розвитку промисловості і сільського господарства. Масова еміграція. Іноземна колонізація. Партії і політична боротьба в Західній Україні. “УВО”. Українське національно-демократичне об’єднання. Д. Левицький. Радикальна партія. Компартія Західної України (КПЗУ). Формування Організації Українських Націоналістів (ОУН). Є. Коновалець та інші керівники ОУН. Діяльність ОУН. С. Бандера. Інтегральний націоналізм. Д. Донцов. Український монархізм В. Липинського. Політичні партії на окупованих Румунією землях України. Особливості політичної боротьби в Закарпатті. Русофільство. Русинство. Українофільська течія. Проголошення Карпатської України незалежною (1939 р.). А. Волошин. Окупація Закарпаття військами Угорщини.

Україна у роки Другої світової війни

Радянсько-німецький пакт про ненапад. Таємний протокол. Початок другої світової війни. Анексія Радянським Союзом Західної України й Бессарабії. Встановлення радянської влади. Масові репресії й депортації місцевого населення. Значення та історичні наслідки возз’єднання західноукраїнських земель з УРСР.

Напад фашистської Німеччини на СРСР. Режим воєнного стану. Мобілізаційні заходи. Евакуація на схід. Бойові дії влітку й восени 1941 р. Причини невдач Червоної армії. Оборона Одеси, Києва й Севастополя. Бойові дії навесні 1942 р. Німецько-фашистський окупаційний режим. Розчленування України. Масові знищення людей. Народна боротьба на окупованій території. Дві течії Руху опору в Україні. Радянське підпілля і партизанський рух. ОУН на початку війни. Створення УПА.

Початок розгрому фашистських загарбників в Україні. Битва за Донбас і Лівобережну Україну. Форсування Дніпра. Визволення Києва. Наступальні операції на Правобережжі і в Криму. Військові дії ОУН-УПА. Завершальні бої. Початок відбудови промисловості, транспорту і сільського господарства. Депортація місцевого населення з Криму.

Внесок українського народу в розгром нацистської Німеччини. Втрати України у другій світовій війні.

УРСР в 1945 – середині 50-х років

Розв’язання проблеми територіальних кордонів між Україною та Польщею. Операція “Вісла”. Завершення возз’єднання українських земель у єдиній Українській державі. Українська РСР – засновник і член Організації Об’єднаних Націй. Ступінь суверенності України.

Тяжкі наслідки війни та німецько-фашистської окупації для України. Відбудова й розвиток промисловості. Становище в сільському господарстві. Голод 1946 – 1947 рр. Радянська західних областей. Колективізація західноукраїнського села. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Масові репресії та депортації населення. Боротьба ОУН-УПА з радянською репресивною машиною. Р. Шухевич. Придушення збройного опору.

Деформуючий вплив сталінщини на політичну систему та суспільно-політичні процеси. “Чистка” національних кадрів. “Ждановщина” в Україні. Утиски вчених, літераторів.

УРСР за часів „хрущовської відлиги” та „застою”.

Перші кроки десталінізації суспільного життя. Вхідження Кримської області до складу України. Спроби застосування економічних методів господарювання. Заходи в соціальній сфері. Досягнення і суперечливі процеси у сфері культури. Початок діяльності “шістдесятників” у літературі та мистецтві. Вплив на Україну кремлівського перевороту 1964 р.

Спроба запровадження господарської реформи 1965 – 1967 рр. Розвиток екстенсивного шляху. Підміна економічних методів керівництва народним господарством адміністративно-командними методами. Наростання труднощів та недоліків у сільському господарстві. Проблеми соціальної сфери. Залишковий принцип надання для неї ресурсів. Занедбаня природоохоронної справи. Засилля бюрократичних сил. Порушення законності, ігнорування особистих прав і свобод людини. Русифікація. Зростання соціальної апатії населення.

Правозахисний рух. Посилення національно-визвольного руху в 70– 80-х роках, його учасники, репресії щодо них.

Україна на шляху до свободи і незалежності (кінець 80-х – початок 90-х років)

Українське суспільство в умовах проголошеного курсу перебудови. Кризові явища в суспільстві. Новий етап національно-визвольного демократичного руху. Посилення суспільно-політичної активності населення республіки. Вибори до Рад народних депутатів. Діяльність Верховної Ради України. Зростання національної самосвідомості. “Декларація про державний суверенітет України”. Створення нових політичних партій і рухів та їх роль в активізації суспільно-політичного життя.

Освіта. Початок перебудови середньої й вищої школи. Становище в науці. Роль літератури й мистецтва в оновленні суспільства. Відродження української національної культури. Закон про мови в Україні. Релігійні конфесії в Україні, міжконфесійні стосунки.

Проголошення і розбудова Української незалежної держави

Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт про незалежність України. Заборона діяльності компартії України. Всеукраїнський референдум та вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Символіка України. Розпад СРСР. Проблеми соціально-економічного розвитку України та шляхи їх розв’язання. Вибори 1994 р. в Україні, їх наслідки. Активізація зовнішньополітичної діяльності України. Вступ України до Ради Європи. Прийняття Конституції України. Шляхи розв’язання сучасних соціально-економічних і політичних проблем новим керівництвом України. Становище в галузі культури. Результати виборчої кампанії 1998 р., 2002 року

Соціально-економічний розвиток України 1998 – 2004 рр. Особливості президентської виборчої кампанії 2004 р. Соціально-економічний розвиток України 2005-2009 рр. Сучасна внутрішньополітична ситуація в Україні.

Президентські вибори 2010 року. Програми кандидатів, перебіг та результати виборів. Проблеми економічного становища України. Соціально-політичні процеси в Україні 2010 – 2014 рр. Політична криза в Україні 2013 року. Революція гідності. Захоплення Криму Росією. Президентські вибори 2014 року. Антитерористична операція на сході України. Гібридна війна путінської Росії проти України. Мінський процес 2015 – 2017 рр. Україна на шляху реформ, співпраця з країнами Європейського союзу та США. Декомунізація в Україні. Урядова криза 2016 року. Ситуація на сході України у 2016 – 2017 рр. Євроінтеграційний поступ України 2014 – 2019 рр. Реформи в Україні у 2014 – 2019 рр. Президентські вибори 31.03.2019 р. Президентські вибори 2019 року. Зовнішня та внутрішня політика Президента В. О. Зеленського у 2019 – 2020 рр. Проблема закінчення війни на сході України. Парламентські вибори 2019 року: передвиборна кампанія та результати вибору. Монобільшість “Слуги народу” у Верховній Раді. Уряд О. В. Гончарука та старі українські проблеми. Урядова криза 2020 року.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Питання III рівня складності

Кількість балів	Характеристика відповіді
49-60	абітурієнт отримує за: <ul style="list-style-type: none"> • глибокі та системні знання історичних подій, явищ, лідерів (10 балів); • уміння самостійно набувати знання, визначати тенденції та протиріччя історичних процесів (10 балів); • представлення власних неординарних суджень щодо історичних процесів та явищ (10 балів); • застосування вивченого матеріалу для винесення аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи) (10 балів); • користування широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішення складних проблемних завдань (10 балів); • вміння логічно і творчо викласти матеріал в письмовій формі (10 балів);
36-48	виставляється, коли абітурієнт: <ul style="list-style-type: none"> • вільно оперує вивченим матеріалом (8 бали); • має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях (8 бали); • правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними (8 бали); • досконало володіє історичною та політичною картою (8 бали); • здатен опрацювати матеріал самостійно (8 бали); • користується додатковими джерелами історичної інформації (8 бали);
25-35	виставляється в разі, якщо абітурієнт: <ul style="list-style-type: none"> • знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями (7 бали); • орієнтується в хронології (7 бали); • підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами (7 бали); • здатен використовувати під час відповіді карти, схеми (7 бали); • відповіді непослідовні та нелогічні (7 бали);
0-24	абітурієнт отримує, якщо він: <ul style="list-style-type: none"> • може дати відповідь з кількох простих речень (4 бали); • здатен відтворити окремі частини теми (4 бали); • має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами (4 бали); • слабо орієнтується в хронології подій (4 бали); • має лише загальне уявлення про історичну карту (4 бали); • розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними (4 бали);

Питання II рівня складності

Кількість балів	Характеристика відповіді
25-30	абітурієнт отримує за:

	<ul style="list-style-type: none"> • глибокі та системні знання історичних подій, явищ, лідерів (5 бали); • уміння самостійно набувати знання, визначати тенденції та протиріччя історичних процесів (5 бали); • представлення власних неординарних суджень щодо історичних процесів та явищ (5 бали); • застосування вивченого матеріалу для винесення аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи) (5 бали); • користування широким арсеналом засобів доказу своєї думки вирішення складних проблемних завдань (5 бали); • вміння логічно і творчо викласти матеріал в письмовій формі (5 бали);
21-24	<p>виставляється, коли абітурієнт:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вільно оперує вивченим матеріалом (4 бали); • має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях (4 бали); • правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними (4 бали); • досконало володіє історичною та політичною картою (4 бали); • здатен опрацювати матеріал самостійно (4 бали); • користується додатковими джерелами історичної інформації (4 бали);
13-20	<p>виставляється в разі, якщо абітурієнт:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями (4 бали); • орієнтується в хронології (4 бали); • підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами (4 бали); • здатен використовувати під час відповіді карти, схеми (4 бали); • відповіді непослідовні та нелогічні (4 бали);
0-12	<p>абітурієнт отримує, якщо він:</p> <ul style="list-style-type: none"> • може дати відповідь з кількох простих речень (2 бали); • здатен відтворити окремі частини теми (2 бали); • має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами (2 бали); • слабо орієнтується в хронології подій (2 бали); • має лише загальне уявлення про історичну карту (2 бали); • розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними (2 бали).

Питання I рівня складності

За кожен правильну відповідь на питання I рівня складності абітурієнт отримує 4 бали, за неправильну – 0.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Власов В., Данилевська О. Вступ до історії України. – К., 2010.
2. Бандровський О. Г., Власов В. С. Всесвітня історія. Історія України. – К., 2014. – 272 с.
3. Свідерський Ю. Ю., Ладиченко Т. В., Романишин Н. Ю. Історія України. Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2007. – 272 с.
4. Власов В. С. Історія України: підручник для 8-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2016. – 256 с.
5. Турченко Ф. Г., Морокко В. М. Історія України: підручник для 9-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2009. – 352 с.
6. Струкевич О. К. Історія України: підручник для 9-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2009. – 288 с.
7. Пометун О. І., Гупан Н. М. Історія України: підручник для 10-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2012. – 288 с.
8. Струкевич О. К., Романюк І. М., Дровозюк С. І. Історія України: підручник для 11-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2011. – 320 с.
9. Гісем О. В., Мартинюк О. О., Трухан О. Ф. Історія України 7 – 9 клас: Наочний довідник. – К.-Харків: Веста, 2007. – 176 с.
10. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України 10 – 11 клас: Наочний довідник. – К.-Харків: Веста, 2007. – 152 с.